

Podjetje za izvajanje gospodarskih javnih služb in drugih dejavnosti d.o.o.

Ulica heroja Lacka 3

2250 Ptuj

NAČRT OBVLADOVANJA TVEGANJ V ZVEZI Z OBRATOVANJEM ODLAGALIŠČA

Februar 2022

Izvajalec:	Javne službe Ptuj, podjetje za izvajanje gospodarskih javnih služb in drugih dejavnosti, d.o.o.
Naslov dokumenta:	Načrt obvladovanja tveganj v zvezi z obratovanjem odlagališča
Osnova za izdelavo:	Uredba o odlagališčih odpadkov (Uradni list RS, št. 10/2014, 54/2015, 36/2016 in 37/18, 13/21)
Upravljavec:	Javne službe Ptuj, podjetje za izvajanje gospodarskih javnih služb in drugih dejavnosti, d.o.o. Ulica heroja Lacka 3, 2250 Ptuj
Izdelala:	Gregor Uhan in Irena Marčič
Odgovorna oseba:	Mag. Alen Hodnik

KAZALO VSEBINE

1.	VIŠINA JAMSTVA ZA POSAMEZNO LETO	4
2.	NAČIN ZAGOTAVLJANJA FINANČNEGA JAMSTVA	5
3.	OPREDELITEV VRSTE TVEGANJ ZA DOBO JAMSTVA IN NAČINI UPRAVLJANJA S TVEGANJI	5
3.1	Poslovna tveganja.....	5
3.2	Finančna tveganja.....	5
3.3	Operativna tveganja	6
4.	ANALIZA TVEGANJ IN OCENA OBVLADOVANJA	6
4.1	Analiza poslovnih tveganj in ocena obvladovanja.....	6
4.2	Analiza finančnih tveganj in ocena obvladovanja	7
4.3	Analiza operativnih tveganj in ocena obvladovanja.....	7
5.	ODZIVANJE NA TVEGANJE	8
5.1	Odzivanje na poslovno tveganje.....	8
5.2	Odzivanje na finančno tveganje	9
5.3	Odzivanje na operativno tveganje.....	10
6.	POSTOPKI OZIROMA METODE ZA OBVLADOVANJE TVEGANJ IN MERJENJE LE-TEH	12
6.1	Postopki za obvladovanje poslovnih tveganj	12
6.2	Postopki za obvladovanje finančnih tveganj	13
6.3	Postopki za obvladovanje operativnih tveganj	13
7.	UKREPI IN POSTOPKI ZA SPREMLJANJE TEH UKREPOV	14
7.1	Za poslovna tveganja.....	14
7.2	Za finančna tveganja.....	14
7.3	Za operativna tveganja.....	15
8.	ODGOVORNE OSEBE ZA SPREJEM UKREPOV	18
9.	POLITIKA OBVLADOVANJA TVEGANJ.....	18

1. VIŠINA JAMSTVA ZA POSAMEZNO LETO

Na podlagi točke 2.3.1. sklepa št. 35407-3/2013-24, z dne 24.4.2015 in Odločbe o spremembi okoljevarstvenega dovoljenja št. 35406-31/2018-26, s katerim je družbi Javne službe Ptuj d.o.o. (v nadaljevanju: družba) bilo izdano okoljevarstveno dovoljenje, mora upravljavec odlagališča zagotavljati finančno jamstvo za čas obratovanja naprave odlagališča nenevarnih odpadkov Gajke iz točke 1.1. izreka tega dovoljenja, v obliki bančne garancije, zavarovalne police ali zastave depozita pri banki in v zneskih, kot je določeno v Preglednici 1.

Preglednica 1: Finančno jamstvo za posamezno leto

Višina finančnega jamstva (€)	Leto	Višina finančnega jamstva (€)	Leto
186.761	2015	4.618.181	2054
373.522	2016	4.764.581	2055
560.283	2017	4.913.270	2056
747.044	2018	5.064.170	2057
933.805	2019	5.217.206	2058
1.120.566	2020	5.372.307	2059
1.307.327	2021	5.529.401	2060
1.494.088	2022	5.474.350	2061
1.680.849	2023	2.747.093	2062
1.867.610	2024	2.566.278	2063
2.054.371	2025	2.391.579	2064
2.241.132	2026	2.222.787	2065
2.427.893	2027	2.059.703	2066
2.614.654	2028	1.902.134	2067
2.801.415	2029	1.749.894	2068
2.988.176	2030	1.644.608	2069
3.174.937	2031	1.542.882	2070
3.361.698	2032	1.444.597	2071
3.548.459	2033	1.349.635	2072
3.735.220	2034	1.257.885	2073
3.921.981	2035	1.169.237	2074
4.108.742	2036	1.083.587	2075
4.509.576	2037	1.000.833	2076
2.661.843	2038	920.878	2077
2.758.572	2039	843.626	2078
2.859.270	2040	768.987	2079
2.963.803	2041	696.872	2080
3.072.039	2042	627.196	2081
3.183.855	2043	559.876	2082
3.299.128	2044	494.832	2083
3.417.743	2045	431.988	2084
3.539.585	2046	371.269	2085
3.664.547	2047	312.603	2086
3.792.522	2048	255.921	2087
3.923.408	2049	201.156	2088
4.057.107	2050	148.243	2089
4.193.525	2051	97.119	2090
4.332.568	2052	47.725	2091
4.474.149	2053		

2. NAČIN ZAGOTAVLJANJA FINANČNEGA JAMSTVA

Na podlagi četrte alineje, sedme točke 22. člena in šeste točke 22. člena Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. list RS, št. 87/2012, Ur. list RS, št. 109/12, Ur. list RS št. 76/17 in 78/19), je finančno jamstvo sestavni del cene javne infrastrukture. Tako morajo biti s plačilom, ki ga upravljavec odlagališča zaračuna za storitve odlaganja odpadkov, kriti vsi stroški, povezani z gradnjo in obratovanjem odlagališča, finančnim jamstvom v skladu s predpisom, ki ureja odlaganje odpadkov na odlagališčih, in predvideni stroški zapiranja odlagališča ter stroški za izvedbo ukrepov varstva okolja po zaprtju, za obdobje najmanj 30 let.

V postopku pridobitve okoljevarstvenega dovoljenja (OVD) za obratovanje odlagališča nenevarnih odpadkov mora upravljavec odlagališča skladno z 42. členom Uredbe o odlagališčih odpadkov (Ur. list RS, št. 10/14, Ur. list RS, št. 54/15, Ur. list RS, št. 36/16 in Ur. list RS, št. 37/18 in 13/21- v nadaljevanju: Uredba) zagotavljati finančno jamstvo za izvedbo ukrepov varstva okolja, določenih v okoljevarstvenem dovoljenju za ves čas med obratovanjem, zapiranjem in po zaprtju odlagališča.

Če je odlagališče javna infrastruktura v lasti občine, je finančno jamstvo lahko tudi v obliki poroštvene izjave njenega upravljavca, kadar je v izključni lasti občine (3. odstavek 42. člena Uredbe).

3. OPREDELITEV VRSTE TVEGANJ ZA DOBO JAMSTVA IN NAČINI UPRAVLJANJA S TVEGANJI

3.1 Poslovna tveganja

Poslovna tveganja so tista, ki so povezana s sposobnostjo realizacije poslovnih prihodkov, obvladovanja poslovnih procesov in ohranjanja vrednosti sredstev.

Z vidika poslovanja se obravnavajo naslednja tveganja:

- regulatorna tveganja,
- prodajno tržna tveganja,
- operativna tveganja vseh poslovnih funkcij,
- obratovalna tveganja,
- ekološko tveganje,
- investicijsko razvojna tveganja.

3.2 Finančna tveganja

Finančna tveganja pri zagotavljanju finančnega jamstva ne obstajajo. Gre namreč za javno infrastrukturo v lasti občine, s katero upravlja družba. Infrastruktura je že zgrajena, zato ni potrebe po zadolževanju, s katerim bi tveganja nastala.

Finančna tveganja vključujejo predvsem:

- likvidnostna tveganja,
- kreditno tveganje,
- naložbeno tveganje,
- obrestno tveganje,
- valutno tveganje.

3.3 Operativna tveganja

Pri obratovanju odlagališča so možna naslednja tveganja:

- emisije v zrak,
- emisije v vode,
- emisije v tla,
- hrup,
- vonjave,
- vpliv na zdravje ljudi.

4. ANALIZA TVEGANJ IN OCENA OBVLADOVANJA

4.1 Analiza poslovnih tveganj in ocena obvladovanja

Regulatorna tveganja

Z morebitno zamrznitvijo cen oz. s sprejetjem Uredbe o določitvi najvišjih cen komunalnih storitev, kot je to že znano iz preteklosti, bi to bistveno vplivalo na zagotavljanje sredstev iz naslova finančnega jamstva, kar pomeni, da bi obstajale možnosti za regulatorna tveganja.

Prodajno tržna tveganja

Ker gre za obvezno občinsko gospodarsko javno službo, se ocenjuje, da je izpostavljenost tržnim tveganjem in nevarnost za pojav konkurence ali bistveno zmanjšanje količin, nizka, kljub negotovim razmeram na trgu.

Operativna tveganja vseh poslovnih funkcij

Kot javno podjetje je družba zavezana k redni letni reviziji, zato so operativna tveganja zanemarljiva.

Obratovalna tveganja

Mestni svet Mestne občine Ptuj je na svoji redni seji septembra 2020 izglasoval zaprtje deponije CERO Gajke in naložil upravljalcu, da prične s pridobivanjem vseh potrebnih dovoljenj. V letu 2021 je Mestna občina pristopila k podelitvi neposredne koncesije za obdelavo in odlaganje komunalnih odpadkov in koncesiji podelila družbi Simbio d.o.o. Upravljalec tako z 1.7.2021 ni več koncesionar za obdelavo in odlaganje komunalnih odpadkov v Metni občini Ptuj in v skladu z omenjenim ne zaračunava finančnega jamstva za v skladu z Uredbe MEDO, saj se odlagalno polje I več ne uporablja. Vendar upravljalec trenutno pridobiva dovoljenja za potrebe zaprtja, zato mora zagotoviti v obstoječem okoljevarstvenem dovoljenju finančno jamstvo, ki pa izhaja v obliki izjave.

Ekološko tveganje

Ekološko tveganje je opredeljeno v točkah operativnega tveganja in obvladovanja le-teh v zvezi z obratovanjem odlagališča.

Investicijsko razvojna tveganja

Infrastruktura, za katero je predpisano finančno jamstvo, je že zgrajena. Nove in obnovitvene investicije se izvajajo in investirajo iz sredstev, ki so zagotovljena na podlagi Pogodbe o najemu javne infrastrukture za gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki in razmerij v zvezi z izvajanjem gospodarskih javnih služb, števil. 354-93/2017, z dne 4.1.2018. Iz navedenega vira izvajalec javnih služb skrbi za vzdrževanje infrastrukture z rednim (sprotnim, tekočim) vzdrževanjem in z investicijskim (obnovitvenim) vzdrževanjem. Izvajalec javnih služb iz cene storitev, oziroma iz

poslovanja krije obratovalne stroške infrastrukture, stroške rednega vzdrževanja ter stroške zavarovanja infrastrukture.

Najemnina, za javno infrastrukturo je namenski prihodek Mestne občine Ptuj (najemodajalke), ki se lahko uporabi zgolj za gradnjo, nakup in obnovo javne infrastrukture (nadomestitvene investicije), za katero je bila zaračunana.

4.2 Analiza finančnih tveganj in ocena obvladovanja

Likvidnostna tveganja

Likvidnostno tveganje je finančno tveganje, povezano z likvidnostjo podjetja. Likvidnostno tveganje je nevarnost neusklajenosti med dospelimi sredstvi in obveznostmi do virov sredstev. Z drugimi besedami - likvidnostno tveganje predstavlja možnost pomanjkanja denarnih sredstev za poplačilo zapadlih obveznosti.

Kreditno tveganje

Ta skupina zajema tveganja, ki zaradi neporavnanih pogodbenih obveznosti poslovnih partnerjev zmanjšajo gospodarske koristi družbe. Družba izvaja gospodarske javne službe s področja ravnanja z odpadki. Navedeno pomeni, da se storitve morajo opravljati, ne glede na to, ali so le-te plačane ali ne. Zato se velik poudarek namenja upravljanju s terjatvami.

Naložbeno tveganje

Gre za tveganje, da bo vlagatelj ustvaril drugačno donosnost od pričakovane, pri čemer je lahko donosnost tudi negativna. Družba kot javno podjetje in izvajalec obveznih občinskih gospodarskih javnih služb nima naložb, ki bi vključevala tovrstna tveganja.

Obrestno tveganje

Družba se zadolžuje v obliki finančnih najemov premičnin ter kratkoročnih in dolgoročnih posojil, zato je izpostavljena obrestnemu tveganju, v smislu možnosti izgube zaradi neugodnega gibanja obrestnih mer na trgu.

Valutno tveganje

Zaradi zgolj lokalnega poslovanja ni izpostavljenosti tveganju sprememb deviznih tečajev, ki bi lahko pomenile nevarnost pred finančno izgubo, zaradi sprememb vrednosti ene valute v primerjavi z drugo.

4.3 Analiza operativnih tveganj in ocena obvladovanja

Emisije v zrak

- emisije odlagališčnega plina, ki se tvori zaradi mikrobioloških procesov,
- emisije vonjav zaradi razgradnje organskih snovi v odpadkih,
- emisije prašnih delcev pri raztovoru in vgrajevanju odpadkov,
- emisije iz transportnih vozil in delovnih strojev na območju odlagališča,
- emisije v primeru požara in samovžigov na odlagališču.

Emisije v vode

Pri procesu razgradnje organskih snovi v odpadkih, odloženih na odlagališču, nastajajo onesnažene izcedne vode. Prav tako nastajajo onesnažene izcedne vode na odlagališču zaradi padavinskih vod, ki se izcejajo skozi odpadke.

Na cestišču pred odlagališčem nastajajo tudi onesnažene padavinske vode, ki so neprimerne za izpust v vodotok ali ponikanje. Zato se izcedne in onesnažene padavinske vode zajemajo v bazenu za izcedne vode, ki se nato prečistijo na čistilni napravi, ki so del infrastrukture na CERO Gajke. Prečiščena izcedna voda se nato spusti v kanalizacijo, ki vodi na centralno čistilno napravo Ptuj.

Emisije v tla

Emisije v tla so preprečene z izvedbo talnih tesnilnih slojev, ki zagotavljajo vodonepropustnost. Do poškodb tesnilnega sloja bi lahko prišlo zaradi nestabilnosti zgornjega dela odlagališča ali napak pri izvedbi enega ali več slojev tesnitve. Stabilnost je lahko ogrožena zaradi:

- posedkov odpadkov,
- poslabšanje stika med plastmi zaradi mase materialov,
- razpoke v tesnilnem sloju zaradi posedkov,
- drugih zunanjih sil na dno in telo odlagališča.

Hrup

Glavni vir hrupa na odlagališču predstavljajo delovni stroji in oprema za nakladanje in kompaktiranje odpadkov ter transport tovornih vozil.

Vonjave

Na odlagališču nastajajo neprijetne vonjave pri procesu razgradnje organskih snovi v odpadkih in pri vgrajevanju odpadkov v telo odlagališča.

Vpliv na zdravje ljudi

Odlagališče se nahaja v predpisani oddaljenosti od ljudi in naselja, zato se ne pričakujejo škodljivi vplivi na zdravje ljudi.

Ocena tveganj in obvladovanje

Izdelano je bilo Poročilo o vplivih na okolje s strani podjetja E-net Okolje d.o.o., ki navaja, da bo vplivno območje odlagališča v času gradnje in obratovanja obsegalo zemljišče znotraj območja CERO Gajke.

Nameravani poseg ureditve odlagalnih polj na Centru za ravnanje z odpadki v Gajkah pri Spuhlji je ocenjen kot sprejemljiv z vidika vplivov na okolje, ob upoštevanju vseh predvidenih in predpisanih ukrepov in izvajanju obratovalnega monitoringa (spremljanja stanja). Redno je potrebno upoštevati in izvajati varnostne ukrepe, kontrolo in nadzor, in v primeru prekomernih vplivov izvajati ukrepe in ustrezno poročanje za njihovo odpravo.

5. ODZIVANJE NA TVEGANJE

5.1 Odzivanje na poslovno tveganje

Regulatorna tveganja

Na področju ravnanja z odpadki je poslovanje tesno povezano z državnimi in lokalnimi predpisi. Družba posluje v skladu z veljavno zakonodajo, predpisi in standardi poslovanja. V primeru nastopa spremembe veljavne zakonodaje oziroma regulative, se družba tem spremembam prilagodi in jih upošteva pri nadaljnjem poslovanju.

Prodajno tržna tveganja

V sistem ravnanja z odpadki morajo biti vključena vsa gospodinjstva in pravni subjekti. Družba je izvajalec gospodarske javne službe zbiranja določenih vrst komunalnih odpadkov, obdelave določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganja ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov v Mestni občini Ptuj. Družba je tako edini možni izvajalec posamezne gospodarske javne službe

(koncesija) na tem območju, zato nevarnosti za pojav konkurence ni. Z izvajanjem »posebnih storitev« bi se zagotavljale količine iz drugih območij, da bi se nadomestil morebiten upad količin iz koncesijskega območja.

Operativna tveganja vseh poslovnih funkcij

Poslovne funkcije v družbi delujejo samostojno in pod nadzorom posameznega vodje. Človeške napake se odpravijo takoj, ko se prepoznajo. Poslovanje družbe se ugotavlja na ravni celotne družbe in na ravni dejavnosti. Mesečno se ugotavljajo odmiki dejanskega stanja od načrtovanega, ugotavljajo se vzroki in izvajajo ukrepi. Obstaja težnja, da se v veliki meri predhodno odpravijo potencialni dejavniki za napake.

Obratovalna tveganja

Družba izvaja vse potrebne in predpisane ukrepe. Morebitne napake in okvare, ki bi onemogočale pravočasno in kvalitetno izvajanje storitev, se odpravijo v najkrajšem možnem času v skladu z veljavnimi predpisi in regulativo.

Ekološko tveganje

Odzivanje na tovrstna tveganja je opisano v točki 5.3.

Investicijsko razvojna tveganja

Investitor v primeru dodatnih investicij, pri nadgradnjah in podobno je Mestna občina Ptuj, ki je lastnica javne infrastrukture. Družba je upravljavalec, ki skrbi za redno vzdrževanje obstoječe infrastrukture, ki jo uporablja za izvajanje gospodarskih javnih služb.

5.2 Odzivanje na finančno tveganje

Likvidnostna tveganja

Plačilna sposobnost je odvisna od učinkovitega upravljanja z denarjem in dinamike investiranja. Aktivno se spremlja in uravnava likvidnost sredstev (predvsem terjatve in zaloge), obveznosti do virov sredstev in denarnih tokov iz poslovanja. Ključen dejavnik za uspešno upravljanje z likvidnostnim tveganjem je nadzor nad denarnimi tokovi.

Kreditna tveganja

Kreditna tveganja, ki zaradi neporavnanih pogodbenih obveznosti poslovnih partnerjev zmanjšajo gospodarske koristi družbe, se obvladujejo z rednim in skrbnim preverjanjem bonitete posameznih poslovnih partnerjev. Ob večjih dobavah materiala ter izvedbah storitev se zahtevajo bančne garancije za resnost ponudbe, bančne garancije za dobro izvedbo del, bančne garancije za odpravo napak v garancijski dobi ter v določenih primerih sklenjene zavarovalne police za zavarovanje odgovornosti iz dejavnosti, ter drugi instrumenti zavarovanja. Izterljivost terjatev se rešuje sproti z dogovori, s sprotnim opominjanjem dolžnikov, vlaganjem izvršb in tožbami. Tveganje neporavnanih terjatev se izravna s sprotnim oblikovanjem popravkov vrednosti terjatev.

Naložbeno tveganje

Družba nima naložb, ki bi vključevala tovrstna tveganja.

Obrestno tveganje

Družba nima najetih posojil za izvajanje gospodarskih javnih služb.

Valutno tveganje

Zaradi zgolj lokalnega poslovanja ni izpostavljenosti tveganju sprememb deviznih tečajev.

5.3 Odzivanje na operativno tveganje

Emisije v zrak

Plin, ki nastaja pri anaerobnem razkrajanju biološko razgradljivem delu nenevarnih odpadkov, ki jih odlagamo na odlagališču, imenujemo deponijski oz. odlagališčni plin. Sestavljen je iz 45 % do 55 % metana in 40 % do 50 % ogljikovega dioksida. Poleg metana in ogljikovega dioksida deponijski plin vsebuje tudi vodo, dušik, kisik in vodikov sulfid.

Zaradi negativnega vpliva deponijskega plina na ozračje, je urejen sistem za zbiranje plina, ki ga zagotavljamo z ustrezno pokritostjo odpadkov, zajemom plina prek perforiranih cevi, plinskim črpališčem in plinsko baklo.

Na odlagalnem telesu je zgrajen vertikalni prisilni plinski sistem odplinjevanja in izgorevanja plinov na bakli. Plinski sistem na odlagalnem polju zajema 20 plinjakov, iz katerih se prisilno črpa odlagališčni plin. Odplinjevalni sistem je speljan do bakle, ki je postavljena ob odlagalnem polju. Zmogljivost bakle je 400 Nm³/h. Obratovalni pretok v CERO Gajke je 145 Nm³/h - s tem pretokom se dosega predpisana temperatura v zgorevalni komori, ki mora presegati 1000°C.

Na sami napravi se zbirajo vsi potrebni podatki (temperature, količine in vrste plinov, tlaki, pretoki itd.)

Prav tako pa je zaradi vsebnosti metana deponijski plin požarno nevaren in lahko pride do eksplozij v notranjosti ali na površini odlagališča. Okoli odlagališča je preventivno izvedena hidrantna mreža za primer potrebe gašenja požarov.

Izvaja se redni mesečni monitoring emisij odlagališčnega plina in nadzor nad plinsko baklo.

Emisije vonjav zaradi razgradnje organskih snovi v odpadkih se zmanjšujejo z rednimi prekrivkami, ki zmanjšujejo odprtost odlagalnega polja.

Odpadki, kjer je zaradi narave odpadka pričakovati prašenje pri odlaganju, se pred odvozom na odlagalno polje polijejo z vodo, da se preprečijo emisije prašnih delcev.

Vozila v prometu morajo izpolnjevati minimalne zahteve glede sestave izpušnih plinov, ki veljajo za lastnike vozil, in se preverjajo na tehničnih pregledih vozil.

Ni pričakovati bistvenih sprememb skupnih emisij zaradi prometa glede na obstoječe stanje, tako da ne pričakujemo pomembnega vpliva prometa zaradi odlagališča na kakovost zunanjega zraka, ki je že sedaj samo zaradi prometa bistveno pod mejnimi vrednostmi.

Emisije v vode

Na odlagališču nastaja onesnažena izcedna voda zaradi padavinske vode, ki se izceja skozi odpadke in pri procesu razgradnje organskih snovi v odpadkih, odloženih na odlagališču. Na odlagalnem polju je urejen sistem za zajem izcednih vod s plastjo gramoznega filtra in s PEHD cevni sistemom. Nad drenažnim slojem je vgrajen zaščitni sloj, ki preprečuje vdiranje odpadkov v drenažni sloj. Na izhodu iz odlagališča je 6 zbirnih revizijskih jaškov iz PEHD, od koder teče izcedna voda v betonski revizijski jašek, kjer je črpalka, ki potisne vodo v tlačni vod v bazen za izcedne vode.

V kanalizacijskem sistemu CERO za izcedne vode se zlivajo vode iz odlagališča, iz sortirnice mešanih komunalnih odpadkov, kompostarne, zunanjih skladiščnih površin ter pranja koles in kontejnerjev.

Naprava z reverzno osmozo je postavljena med bazenom za izcedne vode in skupnim končnim jaškom, v katerem se združijo sedaj očiščene izcedne vode z meteornimi vodami iz bazena za meteorne vode in združene tečejo po cevi do javne kanalizacije mesta Ptuj na CČN Ptuj. Upravljalec je v postopku nabave nove čistilne naprave, katere kapaciteta bo znašala 2,45 m³/h in bo obratovala kontinuirno 24 ur. Iz bazena preko reverzne osmoze teče izcedna voda v betonski jašek in od tod v kanalizacijo na CČN Ptuj.

Onesnažene padavinske vode s cest tečejo v zadrževalni bazen meteronih vod. Iz njega pa do centralnega lovilca olj in do skupnega jaška z očiščenimi izcednimi vodami ter po istih ceveh na CČN Ptuj.

Emisije v tla

Območje, na katerem se nahaja CERO Gajke je z geološkega stališča relativno enostavno. V zgornjem delu geološkega profila se nahajajo kvartarne plasti, ki se navzdol na globini od 11 m do 15 m, nadaljujejo v pliocenske plasti. Zgornji kvartarni del je zelo prepusten, spodnji (verjetno) pliocenski del pa slabše.

Na ožjem območju odlagališča Gajke so razvita distrična rjava tla na produ z okoli 50 cm debelo plastjo humusa in do 1,5 m debelo plastjo meljne in peščene gline s prodniki. Sledi približno 12 metrov debela plast pleistocenskih naplavin, ki jo sestavljajo prod s peskom in meljem ter posamezne plasti peska in melja. Prod je debelo do srednje zrnat. V globini 7 do 8 m je plast zaglinjenega proda, ki pa se na vseh straneh v bližini predvidenega odlagališča verjetno izklinja. V spodnjem delu prevladuje droben in srednje zrnat prod z več peska in melja ter s plastmi peska z meljem. Tik nad pliocenskimi plastmi se ponekod pojavlja plast šote ali organske gline.

Zaradi varovanja tesnilnih slojev pred visoko podtalnico je bilo za gradnjo polja I potrebno obstoječe dno gramoznice, ki je na kotah med 217,00 in 218,00 m.n.v., izvesti nasutje med dnom gramoznice in tesnilnimi sloji, to je minimalno na 219,00 m.n.v. (pri izvedbi odlagalnega polja I so bile te zahteve upoštevane). Emisije v tla so preprečene z izvedbo talnih tesnilnih slojev, ki zagotavljajo vodonepropustnost.

Zgradba talnih tesnilnih slojev I. faze odlagalnega polja je izvedena:

- zasip z naravnim gramoznim materialom s $k \geq 1,58 \times 10^{-3}$ m/s,
- slabo prepustno ilovnato plast s $k < 1 \times 10^{-9}$ m/s do max. nivoja talne vode vodonosnika,
- slabo prepustno ilovnatno nasutje (do nivoja vodonosnika) s $k < 1 \times 10^{-9}$ m/s,
- mineralna tesnilna plast iz gline več kot 3x25 cm s $k < 1 \times 10^{-9}$ m/s,
- PEHD folija debeline 2,5 mm,
- geotekstil 1200 g/m²,
- drenažni filter več kot 50 cm.

Emisije v tla so preprečene z izvedbo talnih tesnilnih slojev, ki zagotavljajo vodonepropustnost.

Hrup

Glavni viri hrupa na CERO Gajke predstavljajo delovna oprema in naprave, transport tovornih vozil. Na odlagališču bo prihajalo do emisij hrupa zaradi manipulacije z odpadki.

Transport odpadkov poteka od ponedeljka do petka (letni delovni čas od 6. do 15. ure in zimski delovni čas od 7. do 15. ure).

Posebni ukrepi niso potrebni.

Zadostna oddaljenost od bivalnih in drugih objektov.

Najbližja naselja od vira hrupa so Spuhlja proti jugu, Brstje proti zahodu in Podvinci proti severu. Proti vzhodu so naselja na večji oddaljenosti (nekaj kilometrov).

Rezultati meritev hrupa v okolju, ki je posledica obratovanja virov odlagališča CERO Gajke v Spuhli, so pokazali, da izmerjene vrednosti kazalcev hrupa:

- na merilnem mestu 1 ne presegajo mejne vrednosti za Ldan in Ldvn,
- na merilnem mestu 2 ne presegajo mejne vrednosti za Ldan in Ldvn,
- na merilnem mestu 3 ne presegajo mejne vrednosti za Ldan in Ldvn.

Količine ravni hrupa L1 na nobenem merilnem mestu ne presegajo mejnih vrednosti.

Vonjave

Na odlagališču nastajajo neprijetne vonjave pri procesu razgradnje organskih snovi v odpadkih in pri vgrajevanju odpadkov v telo odlagališča.

Naša zakonodaja sicer ne zahteva ocenjevanja vonjav v okolju. Urejeno je prisilno odplinjanje odlagališča s kurjenjem odlagališčnega plina na bakli, odpadki, ki bodo po nadgradnji odlagališča odloženi, bodo predhodno obdelani, zato bodo vsebovali majhen delež biološko razgradljivega organskega ogljika, izbrana tehnologija odlaganja, ustrezno prekrivanje in rekultiviranje (tesnenje) bodo zagotavljali, da bo tvorba odlagališčnega plina majhna in bistveno manjša, kot je v obstoječem stanju zaradi že odloženih odpadkov. Bakla je namenjena sežigu odlagališčnega plina tudi z namenom odstranitve vonjav. Z leti se bo tvorba odlagališčnega plina na delu odlagališča, kjer so odpadki že odloženi, zmanjševala.

Vpliv na zdravje ljudi

Odlagališče se nahaja v predpisani oddaljenosti od ljudi in naselja, zato se ne pričakujejo škodljivi vplivi na zdravje ljudi.

Odlagališče je že in bo še v prihodnje v celoti ograjeno z ograjo, kar bo zmanjšalo raznos lahkih materialov z vetrom. Izbrana tehnika odlaganja odpadkov v telo odlagališča, prekrivanje odloženih odpadkov, pranje vozil in drugi preventivni ukrepi, med katere sodi tudi obdelava odpadkov, izpolnjujejo zahteve za varovanje zdravja ljudi.

6. POSTOPKI OZIROMA METODE ZA OBVLADOVANJE TVEGANJ IN MERJENJE LE-TEH

6.1 Postopki za obvladovanje poslovnih tveganj

Da bi zagotovili skladnost delovanja s predpisi, je potrebno identificirati regulatorne zahteve in jih povezati na poslovne procedure ter aktivnosti. Gre za spremljanje zakonodaje ter poročanje o spremembah predpisov vseh, ki jih ta sprememba zadeva pri poslovanju. Za obvladovanje regulatornih tveganj je odgovoren posamezen vodja sektorja za svoje področje.

Prodajno tržna tveganja so zaradi izvajanja obvezne gospodarske javne službe minimalna. Merijo se lahko s številom odjemnih mest v posameznem obdobju. Pri obvladovanju prodajno tržnih tveganj je pomembno redno in ažurno vključevanje uporabnikov v sistem. Beležijo se vse spremembe v katastru uporabnikov.

Družba je kot javno podjetje zavezana k redni letni reviziji. Operativna tveganja se obvladujejo z vpeljanimi notranjimi kontrolami. Merijo se z izbranimi kazalniki.

6.2 Postopki za obvladovanje finančnih tveganj

Obvladovanje finančnih tveganj je tesno povezano z upravljanjem s terjatvami. Izterljivost terjatev se rešuje sproti z dogovori, sprotnim opominjanjem dolžnikov, vlaganjem izvršb in tožbami. Tovrstna tveganja merimo z višino odprtih terjatev. Tveganje neporavnane terjatve se izravna s sprotnim oblikovanjem popravkov vrednosti terjatev.

6.3 Postopki za obvladovanje operativnih tveganj

Postopki za obvladovanje operativnih tveganj se izvajajo v skladu s prejetim okoljevarstvenim dovoljenjem, ki ga je izdala ARSO in zahteva od izvajalca izvajanje obratovalnega monitoringa z veljavno zakonodajo.

Vsi postopki so zavedeni tudi v Poslovniku obratovanja odlagališča, vodi se obratovalni dnevnik.

Zagotavljajo se redni pregledi telesa odlagališča, predvsem pa:

- višine in oblike odloženih odpadkov glede možnega posedanja ali drugih sprememb, ki bi lahko vplivale na stabilnost odlagališča,
- izvedbe prekrivanja in rekultivacije na prekritem območju telesa odlagališča ali njegovih delih,
- sprememb v položaju, višini ali obliki telesa odlagališča ali njegovih delov,
- naprav za zbiranje in čiščenje izcednih, industrijskih in onesnaženih padavinskih odpadnih vod,
- naprav za zbiranje in čiščenje odlagališčnega plina in naprav za izvedbo monitoringa podzemne vode ter
- sistema za odvajanje padavinske vode.

Izvaja se program monitoringa, ki zajema vse segmente okolja.

Upravljavec odlagališča pridobiva za lokacijo odlagališča veljavne meteorološke podatke iz lastne meteorološke postaje, locirane na CERO Gajke.

Meritve emisije snovi v zrak iz odlagališča mesečno izvaja podjetje Ikema d.o.o. (CH₄, CO₂, O₂ in H₂S) in pripravlja letno poročilo - oceno letne količine emisije toplogrednih plinov.

Meritve emisije snovi pri odvajanju izcedne in onesnažene padavinske vode se izvajajo po predpisih, ki urejajo mejne emisijske vrednosti snovi pri odvajanju izcedne vode iz odlagališč, in obratovalni monitoring odpadnih vod iz virov onesnaževanja, in jih izvaja Komunalno podjetje Ptuj d.d.

Letno poročilo o emisijah se predaja na ARSO po pooblastilu.

Upravljavec izvaja obratovalni monitoring podzemnih voda skladno s potrjenim programom obratovalnega monitoringa podzemnih voda, izdelan v dokumentu »Program obratovalnega monitoringa podzemnih voda za razširjeno odlagališče nenevarnih odpadkov - CERO Gajke«, št. 110-11/5217-13/3, z dne 30. 8. 2013, ki ga je izdelal Zavod za zdravstveno varstvo Maribor, Inštitut za varstvo okolja, in dopolnjen program obratovalnega monitoringa podzemnih voda, izdelan v dokumentu »Dopolnitev programa obratovalnega monitoringa podzemnih voda za razširjeno odlagališče nenevarnih odpadkov - CERO Gajke«, št. 211a-11/5217-13/10, z dne 9. 12. 2014, ki ga je izdelal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, Oddelek za okolje in zdravje Maribor.

7. UKREPI IN POSTOPKI ZA SPREMLJANJE TEH UKREPOV

7.1 Za poslovna tveganja

Zunanje poročanje – izdelujejo se kvartalna in letna poročila o poslovanju družbe in posameznih dejavnostih. Poročila zajemajo tako poslovni kot finančni del. Lastnici, Mestni občini Ptuj, pa se poroča tudi o stanju zadolženosti družbe (tedensko, kvartalno, letno).

Notranje poročanje – mesečno poročanje na ravni posameznih dejavnosti oz. organizacijskih enot. Ugotavljajo se odmiki realizacije glede na plan in preteklo obdobje, vzroki za morebitno odstopanje in ukrepi za prihodnost.

Ukrepi za preprečevanje regulatornih tveganj:

- pred regulatornim tveganjem se družba ščiti s pogodbenimi določili za zavarovanje pred spremembami zakonodaje, reguliranih cen in taks,
- regulatorno tveganje se omejuje z ažurnim spremljanjem zakonodaje in z udeležbo na javnih posvetovanjih,
- takojšna korekcija cen v primeru odstopanja.

Ukrepi za preprečevanje prodajno tržnih tveganj:

- spremljanje in nadzor nad količinami odpadkov,
- nadzor nad izvajanjem storitev opravljanja obveznih gospodarskih javnih služb.

Ukrepi za preprečevanje operativnih tveganj vseh poslovnih funkcij:

- notranje kontrole sistemov,
- uporaba uveljavljenih poslovno informacijskih sistemov in nenehen nadzor nad njimi,
- letna revizija.

Ukrepi za preprečevanje ekoloških tveganj so opisani v točki 7.3.

7.2 Za finančna tveganja

Ukrepi za preprečevanje likvidnostnih tveganj:

- izbira ustreznih partnerjev,
- časovna razpršenost nakupnih poslov,
- pregled nad zalogami, v katerih je vezan denar,
- redna izterjava zapadlih terjatev,
- pogajanja z dobavitelji za čim daljši plačilni rok,
- plačila po predračunu (pogodbeni partnerji).

Ukrepi za preprečevanje kreditnega tveganja:

- spremljanje dolžnikov,
- redno opominjanje,
- uspešna izterjava,
- upravljanje s terjatvami,
- omejevanje plačilnih rokov.

7.3 Za operativna tveganja

Zakon o varstvu okolja določa, da je treba pred pričetkom izvajanja posega, ki lahko pomembno vpliva na okolje, izvesti presojo vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje.

CERO Gajke z odlagališčem se uvršča med naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega, skladno z Uredbo o vrsti dejavnosti in naprav, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega.

Namen poročila je analiza in ocena sprejemljivosti posega z vidika vseh dejanskih in možnih obremenitev okolja in glede vseh, v času izdelave poročila, predvidljivih posledic za okolje kot celoto in za njegove posamezne sestavine.

Pri izdelavi poročila so upoštevani vsi veljavni zakoni in drugi predpisi, ki določajo standarde in normative, pravila ravnanja in druge temeljne pogoje za obremenjevanje okolja.

Metodološko izhodišče za strukturo poročila predstavlja Navodilo o metodologiji za izdelavo poročil o vplivih na okolje; v skladu s tem navodilom in v skladu z določili ZVO-1 poročilo vključuje:

- opis lokacije nameravanega posega,
- opis in oceno obstoječega stanja okolja (vključno z obstoječimi obremenitvami), po posameznih sestavinah okolja,
- opis značilnosti nameravanega posega,
- pregled alternativ,
- opis, oceno in vrednotenje vplivov posega in sprejemljivosti obremenitev in sprememb okolja, po posameznih sestavinah okolja,
- dodatne predloge ukrepov za preprečitev, zmanjšanje in, če je to mogoče, odpravo pomembnejših škodljivih vplivov na okolje (omilitveni in zaščitni ukrepi),
- predloge za monitoring - spremljanje stanja okolja,
- opozorilo glede celovitosti posega in poročila,
- sklepno oceno sprejemljivosti nameravanega posega.

Z izvedenimi tehničnimi in tehnološkimi ukrepi je bila omogočena minimizacija negativnih vplivov na okolje. Uveden je nadzor odlagališča v sklopu delovanja celotnega CERO Gajke.

Ukrepi za zmanjševanje emisij v zrak

- uporabljati je potrebno le tehnično brezhibna vozila in mehanizacijo, v primeru ustavljanja za daljši čas je potrebno ugasniti motor,
- tovor je potrebno nalagati in prevažati tako, da ne pride do raznašanja lahkih frakcij,
- transportne in manipulativne površine na območju odlagališča so asfaltirane, potrebno je njihovo sprotno čiščenje, polivanje v času sušnega vremena,
- zaključena polja je potrebno sproti rekultivirati in urediti prisilno odplinjanje za zmanjšanje raznašanja lahkih frakcij,
- izvedena je ograja okoli odlagališča,
- zbiranje odlagališčnega plina in redna kontrola mreže zbiralnih plinskih jaškov,
- redno kurjenje odlagališčnega plina na bakli in redno vzdrževanje plinske bakle.

Ukrepi za preprečevanje širjenja patogenih bakterij

- zaključena polja je potrebno sproti rekultivirati,
- redno pranje in razkuževanje delovne opreme in mehanizacije,
- redno pranje in razkuževanje transportnih vozil na pralni ploščadi,
- redna dezinfekcija, dezinsekcija in deratizacija.

Ukrepi za preprečevanje emisij v vode

Z namenom zmanjševanja emisije snovi in toplote zaradi odvajanja izcedne, industrijske, padavinske in komunalne odpadne vode, se zagotavlja izvajanje ukrepov, ki so:

- zgrajeni so ločeni sistemi za zbiranje in odvajanje izcedne vode, čiste padavinske in čiste zaledne vode, sistemi se redno kontrolirajo,
- izcedne vode se čistijo na lastni čistilni napravi – reverzna osmoza,
- izvajanje monitoringa, redna kontrola podzemnih vod po programu monitoringa,
- prepovedano je izlivanje nevarnih odpadkov v tla in s tem posredno v podzemno vodo,
- z namenom zmanjševanja emisije snovi in toplote zaradi odvajanja izcedne, industrijske, padavinske in komunalne odpadne vode, se zagotavlja izvajanje ukrepov, ki so:
 - uporaba recikliranja odpadnih snovi ter varčna raba surovin in energije,
 - uporaba tehnologije z najmanjšo mogočo porabo vode, recirkulacijo vode in uporabo drugih metod in tehnik varčevanja z vodo, uporaba za okolje in zaposlene manj škodljivih snovi pri pranju vozil,
 - upravljavec mora zaoljene krpe s pralne ploščadi oddati kot odpadke,
 - neprepustno utrditev tal na območju nepokritih površin pralne ploščadi tako, da so utrjena tla neprepustna za vodo in za gorivo.
 - ob kakršnikoli okvari v industrijski čistilni napravi z reverzno osmozo je potrebno takoj začeti z izvajanjem ukrepov za odpravo okvare in zmanjšanje ter preprečitev nadaljnjega čezmernega onesnaževanja,
 - poslovnik za obratovanje industrijske čistilne naprave, navodilo za spremljanje in vrednotenje pravnega delovanja industrijske čistilne naprave,
 - vodenje obratovalnega dnevnika industrijske čistilne naprave.

Ukrepi za preprečevanje emisij v tla

- Dno odlagališča (izvedba tesnilnih plasti odlagališča) je urejeno tako, da je prepustnost tal manjša od 10⁻⁹ m/s, neprepustna umetna plast nanosa mineralnih zemljin pa je debela 0,5 m,
- Območje je opremljeno z interno kanalizacijo, ki se navezuje na javno kanalizacijo.
- Zbirni bazen za izcedne vode je velik 384 m³. V obstoječem stanju ta zadostuje za zadrževanje vode za 7-10 dni.
- Podjetje ima ločeni kanalizacijski sistem za meteorne vode, ki se zaključi z bazenom za meteorne vode. Iz njega pa do centralnega lovilca olj, ki je skladen s SIST 858-1, in nato do skupnega jaška.
- Vsak morebitni vnos onesnaževalca v tla in s tem posredno tudi v podtalnico, je potrebno takoj sanirati. Za primer dogodkov, kot je npr. razlitje naftnih derivatov (goriva ali olja) iz delovnih strojev in transportnih vozil.
- Preprečevanje raznosa odpadkov v okolico s prekrivanjem posameznih plasti.

Ukrepi za preprečevanje hrupa

- Zadostna oddaljenost od bivalnih objektov.
- Vsi gradbeni stroji in delovne naprave morajo biti tehnično brezhibni in morajo ustrezati standardom kakovosti glede emisij hrupa, v skladu s Pravilnikom o emisiji hrupa strojev, ki se uporabljajo na prostem.
- Upoštevati je treba časovne omejitve gradbenih in transportnih del: delo le v dnevnem času, v večernem in nočnem času in ob nedeljah ter praznikih pa samo izjemoma, oziroma v primeru neodložljivih del.

Ukrepi za omejevanje vonjav

- Dnevno prekrivanje odlagalnih površin,
- odlaganje obdelanih odpadkov,

- omejitev odprtih odlagalnih površin.

Ukrepi za ublažitev spremembe krajinske podobe

- Prekrivanje zaključnih slojev odlagališča,
- zasaditev v skladu s projektom zapiranja odlagališča.

Ukrepi za preprečevanje nevarnosti požara in eksplozije

- Redno izobraževanje vseh zaposlenih iz varstva pri delu in požarne varnosti,
- seznanjanje zaposlenih s požarnim redom,
- redno prekrivanje odpadkov,
- kontrola vhodnih odpadkov in zavračanje vnetljivih odpadkov,
- prepovedana uporaba ognja na področju odlagališča,
- zagotovljena protipožarna oprema (hidrantna mreža, prekrivni material, gasilni aparati),
- prisilno odplinjevanje odlagališča in skrb za redno obratovanje odplinjevalnega sistema in bakle.

Ukrepi v primeru okoljske nesreče

Na območju odlagališča lahko pride do ekoloških nesreč, katerih vzrok so lahko:

- odložitev odpadka z nevarnimi lastnostmi,
- nekontroliran izliv izcedne vode,
- nekontroliran izbruh deponijskega plina,
- uporaba strojne mehanizacije (izliv goriva ali olja).

V primeru odložitve odpadka z nevarnimi lastnostmi, pri katerem pride do razlitja ali razsutja nevarne snovi, se območje zavaruje, prepreči se morebitni odtok tekočih ostankov z uporabo adsorpcijskega sredstva, odpadki se prenese na začasno odlagališče nevarnih odpadkov, kjer se skladišči, dokler se ne poskrbi za njegovo razstrupitev.

V primeru eksplozijske ali požarne nevarnosti je potrebno upoštevati požarne in ostale predpise (prepoved uporabe odprtega ognja ali iskrečega orodja in zaščitni ukrepi pred nastankom eksplozivnih zmesi z zrakom v zaprtih prostorih).

V primeru strupenosti je obvezna uporaba dodatnih zaščitnih sredstev (gumijastih rokavic, obutve, obleke, zaščitnih očal in po potrebi tudi respiratorja ali plinske maske).

Pri delu z nevarnimi snovmi mora na delovišču biti obvezno prisoten tudi vodja odlagališča ali njegov namestnik, ki nadzira in odreja ukrepe za izvedbo sanacije.

V primeru, ko pride do kontaminacije še posebej nevarne snovi, se izvedejo le nujni ukrepi zavarovanja zemljišča in ukrepi za zaščito oseb in premoženja na mestu nesreče (umik na varno razdaljo), o nesreči pa je potrebno takoj obvestiti policijo, center za obveščanje, inšpektorat pristojen za varstvo okolja in specializirano enoto za dekontaminacijo (gasilce), v primeru poškodovanih pa tudi službo prve pomoči.

V primeru eksplozije ali požara se zavaruje mesto nesreče, ogenj se pogasi ali se skuša omejiti s priročnimi gasilnimi sredstvi. V primeru požara večjih razsežnosti se pokliče gasilsko reševalno službo.

Nekontroliran izliv izcedne vode lahko nastopi v času močnih padavin ali v primeru okvare črpalke na črpališču. Da ne pride do nekontroliranega razlitja, morajo v sušnem vremenu zadrževalni bazeni biti polni največ do ene tretjine celotnega volumna, tako da lahko sprejmejo višek izcedne vode v času padavin.

V primeru, ko dotok deževne vode presega kapaciteto bazena, oziroma črpalke, in razlitja ni mogoče preprečiti, se koncentrirana izcedna voda zadrži v bazenu, medtem ko se razredčeno meteorno vodo varno prekanalizira, s čimer se razbremeni dotok v zadrževalnik.

V primeru, da pride do razlitja v vodotok, se o tem obvesti inšpektorat za okolje in po potrebi tudi Ribiško družino.

V primeru daljšega izpada električnega toka ali okvare črpalke se prične z izčrpavanjem s pomočjo traktorske črpalke.

V primeru izliva goriva ali olja, ki se uporablja pri delovnih strojih, se omeji mesto razlitja z uporabo adsorpcijskega sredstva ter se kontaminirano vsebino prenese na odlagališče za nevarne odpadke.

V požarnem redu za CERO Gajke so določena vsa pravila, organiziranje, načrtovanje, izvajanje, nadzor in ukrepi, zato je najpomembnejše redno izobraževanje vseh zaposlenih iz varstva pri delu in požarne varnosti. Zunanji sodelavec redno izvaja vsa izobraženja in kontrolo na področju varstva pri delu in požarne varnosti.

8. ODGOVORNE OSEBE ZA SPREJEM UKREPOV

Odgovorna oseba družbe je direktor. Za poslovanje posameznih področij so odgovorni vodje.

9. POLITIKA OBVLADOVANJA TVEGANJ

Družba je izvajalec gospodarske javne službe zbiranja določenih vrst komunalnih odpadkov, obdelave določenih vrst komunalnih odpadkov in odlaganja ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov v Mestni občini Ptuj.

Družba ima dolgoročno zastavljene cilje. Temeljni cilj je kakovostno zadovoljevanje potreb občanov in občank, ki temelji na kakovostnih in brezhibno izvedenih storitvah. Stremi se k stalnim vlaganjem v strokovnost in znanje zaposlenih. Letne cilje družbe in posameznih dejavnosti pregleduje in preverja uprava na rednih, tedenskih kolegijih. Na podlagi ugotovitev jih prilagaja trenutnemu stanju.

S tveganji se družba srečuje v vseh poslovnih procesih v družbi, zato se jih redno identificira in skuša obvladovati v razumnih mejah. Nenehno se iščejo najboljše rešitve, izboljšave, deluje se preventivno:

- spodbuja se osebno rast vsakega zaposlenega na njegovem strokovnem področju,
- ustvarjajo se delovni pogoji za zadovoljne zaposlene,
- zaposlene se usposablja za odgovorno ravnanje na področju varovanja okolja,
- uporabljajo se uveljavljeni poslovno informacijski sistemi, ki se neprekinjeno nadzorujejo,
- gospodarno se ravna z vozili in s stroji, s poudarkom na optimalni porabi goriva kot elementu varovanja okolja,
- gospodinjstva in pravne osebe so opremljeni z ustrezno infrastrukturo za ločeno zbiranje odpadkov,
- spoštuje se okoljska, delovna in druga zakonodaja,
- pri svojem delovanju se spremlja in upošteva okoljske standarde ter svetovanje uporabnikom pri implementaciji novih tehnologij, ki so zdravju in okolju prijaznejši,
- gradi in širi se ugled družbeno odgovornih ravnanj tako znotraj družbe kot tudi v zunanjem okolju.